

แนวทางการพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24

The Guideline for Development of Network Cooperation for Schools under the Office of Secondary Educational Service Area 24

กริช อีรางสุ¹ และ อำนาจ ชนวงษ์²

Krich Theerangsu¹ and Amnaj Chanawongse²

Received : 24 ก.พ. 2563

Revised : 30 เม.ย. 2563

Accepted : 5 พ.ค. 2563

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัดของเครือข่ายความร่วมมือสำหรับสถานศึกษา 2) ศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของเครือข่ายความร่วมมือสำหรับสถานศึกษา และ 3) ศึกษาแนวทางการพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือสำหรับสถานศึกษา กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 ปีการศึกษา 2560 จำนวน 398 คน จำแนกเป็นผู้บริหารสถานศึกษา 76 คน และครู 322 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางของ Krejcie and Morgan การเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยใช้เทคนิคการสุ่มแบบชั้นภูมิ และการสุ่มอย่างง่าย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบและตัวชี้วัดของเครือข่ายความร่วมมือ แบบสอบถามสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของเครือข่ายความร่วมมือ แบบสัมภาษณ์แนวทางการพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือ และแบบประเมินความเหมาะสมแนวทางการพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือ สถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้ 1) องค์ประกอบเครือข่ายความร่วมมือ มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด ประกอบไปด้วย 4 องค์ประกอบ ได้แก่ ด้านการมีวิสัยทัศน์ร่วม ด้านการมีส่วนร่วม ด้านการปฏิสัมพันธ์เชิงแลกเปลี่ยน และด้านการบริหารจัดการเครือข่าย ซึ่งทุกองค์ประกอบมีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด 2) สภาพปัจจุบันโดยรวมทุกองค์ประกอบอยู่ในระดับปานกลาง และสภาพที่พึงประสงค์โดยรวมทุกองค์ประกอบอยู่ในระดับมากที่สุด และ 3) แนวทางการพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือสำหรับสถานศึกษามีความเหมาะสมและมีความเป็นไปได้โดยรวมอยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ : เครือข่ายความร่วมมือ, ความร่วมมือ, แนวทางการพัฒนา

Abstract

The objectives of the research were 1) to study elements and indicators of a network of cooperation for schools, 2) to study the present condition and desirable condition of a network of cooperation for schools, and 3) to develop the guideline of a network of cooperation for schools. The samples of this research were school administrators and teachers under the Office of Secondary Educational Service Area 24, academic year 2017. There were 398 persons included 76 school administrators and 322 teachers. The sample size determined using the tables of Krejcie and Morgan and selected by random sampling techniques and simple random methods. Tools used for this research included an assessment form for the suitability of the components and indicators of the cooperative network, a questionnaire for current conditions and desirable conditions of cooperation networks, an interview form for guidelines for the development of cooperation networks and an evaluation form for the guidelines for the development

¹ นิสิตการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

อีเมล: Nammatoom@hotmail.com

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

¹ Master Student, Program in Educational Administration and Development, Faculty of Education, Mahasarakham University, Email: Nammatoom@hotmail.com

² Assistant Professor, Faculty of Education, Mahasarakham University

of cooperation networks. The statistics used were mean and standard deviation. The results as follows;

1) the elements of a network of cooperation was at the most suitable level and consisted of 4 components, common vision, participation, exchange interaction, and network management. All of them were at the most suitable level. 2) The present condition of all components overall was at the medium level and the desirable condition of all components was at high level. 3) The guideline for development of network cooperation for schools was suitable and possible as a whole at the high level.

Keyword : Network of Cooperation, Cooperation, Guideline for Development

บทนำ

การศึกษาเป็นกระบวนการที่ทำให้คนมีความรู้และคุณสมบัติต่าง ๆ ที่ช่วยให้คนนั้นอยู่รอดในโลกได้ เป็นประโยชน์ต่อตนเอง ครอบครัว และสังคมส่วนรวม (สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี, 2545 : 1) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) ได้ให้ความสำคัญกับการมีเครือข่ายความร่วมมือของภาคีการพัฒนาทุกภาคส่วนทั้งในระดับชุมชน ระดับภาค และระดับประเทศ โดยมียุทธศาสตร์การพัฒนาระบบบริหารจัดการ และส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาที่มุ่งหวังให้มีการใช้ทรัพยากร ทั้งด้านงบประมาณและบุคลากรได้อย่างคุ้มค่า โดยไม่เกิดการสูญเปล่า และมีความคล่องตัว ซึ่งตอบสนองการพัฒนาในด้านประสิทธิภาพ และให้ความสำคัญกับการสร้างระบบการศึกษาที่มีคุณภาพและประสิทธิภาพ เพื่อเป็นกลไกหลักของการพัฒนาศักยภาพ และขีดความสามารถของทุนมนุษย์ รองรับการศึกษาการเรียนรู้และความท้าทายที่เป็นพลวัตของโลกศตวรรษที่ 21 (ปรเมธี วิมลศิริ, 2560 : ออนไลน์) การสร้างเครือข่ายและการมีส่วนร่วมในรูปแบบของความร่วมมือในการเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมด้านต่าง ๆ ของสถานศึกษา โดยการจัดการศึกษาและสร้างเครือข่ายทางการศึกษาระหว่างสถานศึกษา เพื่อก่อให้เกิดคุณภาพแก่เด็กและเยาวชนของชาติ ดังนั้นแนวทางการพัฒนาในรูปแบบใหม่จึงจำเป็นต้องแสวงหาวิธีการที่จะทำให้คนพัฒนาปรับเปลี่ยนแนวคิด และบทบาทของตนในการเป็นผู้กระตุ้น และดึงศักยภาพของประชาชนให้เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาให้มากขึ้น ด้วยประสิทธิภาพของการพัฒนาที่ผ่านมาเป็นส่วนช่วยทำให้มองเห็นการนำแนวคิดการพัฒนาแบบมีส่วนร่วมของประชาชน มาเป็นยุทธศาสตร์ในการพัฒนาที่สำคัญ ทำให้มองเห็นได้ชัดเจนว่าความหมายของการพัฒนาไม่ว่าจะกว้างขวางครอบคลุมเพียงใด จะต้องอาศัยการมีส่วนร่วมเป็นองค์ประกอบที่สำคัญในการพัฒนาในทุกเรื่อง (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2554 : 171-210) จึงเกิดความเห็นชอบให้คณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษาจัดตั้งเครือข่ายกลุ่มสถานศึกษา หรือศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อส่งเสริมให้ระบบเครือข่ายทางการศึกษา ให้เป็นกลไกสำคัญในการช่วยเหลือ ขับเคลื่อนนโยบายตามภารกิจของแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา 2) เพื่อส่งเสริมให้เกิดความร่วมมือในการป้องกัน แก้ไขปัญหาการพัฒนาคุณภาพการศึกษา และเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในภาพรวม ของศูนย์เครือข่ายให้สูงขึ้น 3) เพื่อส่งเสริมและประสานการดำเนินงานด้านวิชาการในระดับสถานศึกษา และการใช้ทรัพยากรร่วมกันให้เกิดประโยชน์สูงสุด ต่อการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน และ 4) เพื่อเสริมสร้างศักยภาพของสถานศึกษาในสังกัดให้มีความพร้อมรองรับการกระจายอำนาจ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2554 : 31)

จากรายงานผลการประเมินคุณภาพภายนอกสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานรอบที่ 3 ปี พ.ศ. 2557 พบว่าสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 3,606 แห่ง หรือร้อยละ 46.28 ยังไม่ผ่านการรับรองมาตรฐาน เนื่องจากส่วนใหญ่ไม่ผ่านการประเมิน ตัวบ่งชี้ที่ 5 ด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน ที่เป็นผลมาจากการจัดการศึกษาที่ยังไม่มีประสิทธิภาพ (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา, 2557 : 15-16) จากการดำเนินงานด้านการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 ที่ผ่านมามีปัญหาที่สำคัญที่ต้องแก้ไขอย่างเร่งด่วน นั่นคือปัญหาคุณภาพผู้เรียน รองลงมาเป็นปัญหาด้านการจัดการเรียนการสอน สอดคล้องกับรายงานข้างต้นที่การประเมินคุณภาพการจัดการศึกษาระดับชาติ (O-Net) พบว่าระดับคะแนนเฉลี่ยโดยภาพรวมของเขตพื้นที่การศึกษาในรายวิชาวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ ภาษาไทย และภาษาต่างประเทศ ยังคงต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐาน จากสถานการณ์ดังกล่าวสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 24 ได้กำหนดแนวทางพัฒนาการศึกษา เพื่อให้สอดคล้องกับแนวทางพัฒนาการศึกษา ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2560 โดยกำหนดเป็นเป้าประสงค์ เน้นการทำงานแบบบูรณาการ มีเครือข่ายการบริหารจัดการ บริหารแบบมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนในการจัดการศึกษา ส่งเสริมเครือข่ายและการมีส่วนร่วม

ในการบริหารจัดการ โดยได้จัดตั้งความร่วมมือเครือข่ายสหวิทยาเขต ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ในการบริหารจัดการ ศึกษาร่วมกัน เพื่อร่วมกันแก้ไขปัญหาการจัดการศึกษา (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24, 2560 : 12)

ด้วยเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยในฐานะเป็นครูผู้สอน และทำงานเป็นคณะกรรมการของเครือข่ายสหวิทยาเขต ได้เล็งเห็น ปัญหาในการทำงานของเครือข่ายดังกล่าว ที่ยังไม่มีแนวทางในการร่วมมือกันทำงานแก้ไขปัญหา หรือดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ จึงมีความสนใจในการศึกษา และพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือสำหรับสถานศึกษา เพื่อใช้เป็นแนวทางในการแก้ไขการบริหาร จัดการเครือข่าย และความร่วมมือในการแก้ไขปัญหาการจัดการศึกษา สำหรับสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 24 ให้ดียิ่งขึ้น โดยเป็นการทำให้เกิดเครือข่ายความร่วมมือระหว่างสถานศึกษา และเป็นเครื่องมือเพื่อการพัฒนา ผู้บริหารและครู ในการดำเนินงานบริหารจัดการเครือข่าย นำไปสู่การจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพต่อไป

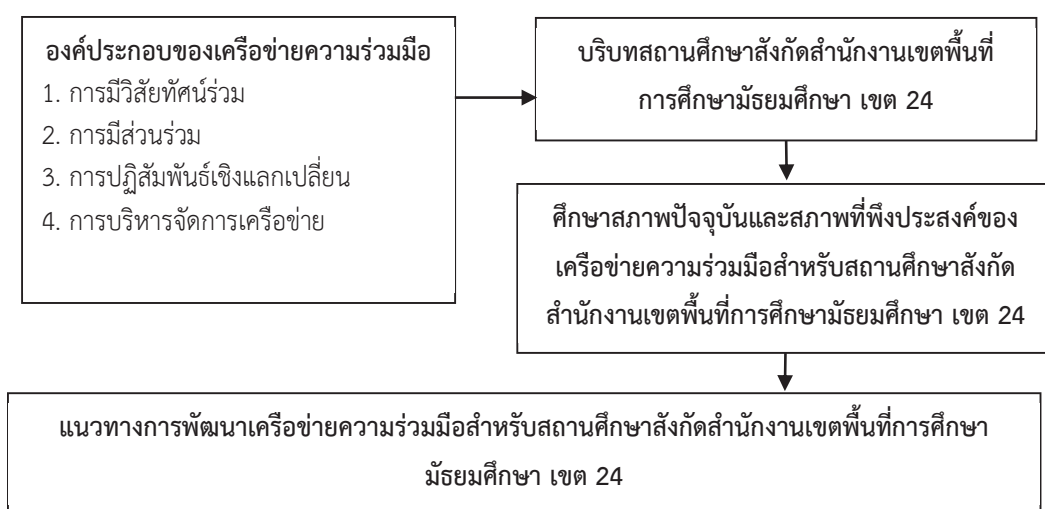
วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาองค์ประกอบตัวชี้วัดของเครือข่ายความร่วมมือ สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24
2. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ ของเครือข่ายความร่วมมือสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24
3. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือ สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24

กรอบแนวคิด

การวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษา แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อกำหนดเป็นกรอบแนวคิดในการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับเครือข่ายความร่วมมือ ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ ดังนี้ 1) การมีวิสัยทัศน์ร่วม 2) การมีส่วนร่วม 3) การปฏิสัมพันธ์เชิงแลกเปลี่ยน 4) การบริหารจัดการเครือข่าย (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2554; ธนา ประมุขกุล, 2547; สนธยา พลศรี, 2550 ; ธนากร สังเขป, 2555 ; พระมหาสุทิตย์ อาภากร, 2547 ; วิสิทธิ์ศักดิ์ ชัยเกิด, 2558 ; ไพโรจน์ กลิ่นกุหลาบ, 2551 ; ภัทรวรรณ นิลแก้วบรรวิชัย, 2559) กรอบแนวคิดการวิจัย ดังภาพประกอบ 1

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดและทฤษฎีที่ใช้ในการวิจัย

วิธีดำเนินงานวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ระยะที่ 1 การศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัดการพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือ กลุ่มเป้าหมาย หรือผู้ให้ข้อมูลในการตรวจสอบความสอดคล้องและความเหมาะสมขององค์ประกอบและตัวชี้วัด คือ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน ซึ่งได้มาโดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) มีเกณฑ์คุณสมบัติ คือ นักวิชาการในสถาบันอุดมศึกษาที่สำเร็จการศึกษาในระดับปริญญาเอก จำนวน 2 คน ผู้มีความรู้ในเรื่องของเครือข่ายความร่วมมือ ทำงานในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 จำนวน 1 คน และผู้มีความรู้และประสบการณ์เกี่ยวกับของเครือข่ายความร่วมมือของสถานศึกษา หรือสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา หรือหน่วยงานของกระทรวงศึกษาธิการ จำนวน 2 คน

1.2 ระยะที่ 2 การศึกษาสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ของแนวทางการพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือ

1.2.1 ประชากร คือ ผู้บริหารสถานศึกษาและครู โรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 จากทั้ง 55 โรงเรียน ปีการศึกษา 2560 ผู้บริหารสถานศึกษา 95 คน ครู 2,023 คน รวม 2,118 คน

1.2.2 กลุ่มตัวอย่าง (Sample) ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 ปีการศึกษา 2560 โดยการพิจารณาจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่สามารถเป็นตัวแทนประชากรได้ ซึ่งเทียบจำนวนประชากรทั้งหมดกับตารางกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของ Krejcie and Morgan (บุญชม ศรีสะอาด, 2553 : 43) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 398 คน เป็นผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 76 คน และกลุ่มครูจำนวน 322 จากนั้นใช้เทคนิคการสุ่มแบบชั้นภูมิ และวิธีการสุ่มอย่างง่าย

1.2.3 กลุ่มผู้ให้ข้อมูลในการตรวจสอบความเหมาะสมของแบบสอบถาม โดยเชี่ยวชาญจำนวน 7 คน มีเกณฑ์คุณสมบัติ คือ มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาโท/ปริญญาเอก ด้านการศึกษา 3 คน ด้านหลักสูตรและการสอน 2 คน และด้านการวิจัยการศึกษา 2 คน

1.3 ระยะที่ 3 แนวทางการพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือ

1.3.1 กลุ่มผู้ให้ข้อมูล กลุ่มผู้ให้ข้อมูลแนวทางการพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือ สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 คือ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้มีส่วนเกี่ยวข้องจากสถานศึกษาที่เป็นแบบวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practices) จำนวน 2 โรงเรียน

1.3.2 ผู้ทรงคุณวุฒิประเมินแนวทางการพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือ ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจงจำนวน 5 คน ที่มีคุณสมบัติ ตามเกณฑ์ดังนี้ คือ จบการศึกษาระดับปริญญาโท/ปริญญาเอก ด้านการบริหารการศึกษา 1 คน เป็นผู้เชี่ยวชาญในด้านการจัดการศึกษา 1 คน เป็นผู้บริหารสถานศึกษา 3 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 ระยะที่ 1 การศึกษาองค์ประกอบ และตัวชี้วัดการพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือ เป็นแบบประเมินองค์ประกอบและตัวชี้วัดเครือข่ายความร่วมมือ ตรวจสอบความสอดคล้องและความเหมาะสม โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน ผลการวิเคราะห์ความเหมาะสมขององค์ประกอบด้านการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.57 และ S.D. = 0.22) องค์ประกอบด้านการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.58 และ S.D. = 0.13) องค์ประกอบด้านการปฏิสัมพันธ์เชิงแลกเปลี่ยนอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.47 และ S.D. = 0.14) และองค์ประกอบด้านการบริหารจัดการเครือข่าย ($\bar{X}$ = 4.47 และ S.D. = 0.16) โดยที่รวมทุกองค์ประกอบมีความเหมาะสมอยู่ในมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.52 และ S.D. = 0.07)

2.2 ระยะที่ 2 การศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของแนวทางการพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือ เป็นแบบสอบถามสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ของเครือข่ายความร่วมมือ แบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ตรวจสอบความเหมาะสมของแบบสอบถาม โดยใช้เทคนิค IOC โดยผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเหมาะสมของแบบสอบถามนำไปทดลองใช้ (Try out) กับกลุ่มที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน เพื่อวิเคราะห์ค่าอำนาจจำแนกรายข้อโดยใช้สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างง่ายของเพียร์สัน ตามวิธี Item Total Correlation (บุญชม ศรีสะอาด, 2553 : 90) ผลการวิเคราะห์ทุกข้อคำถาม มีค่ามากกว่า 0.20 ขึ้นไป และค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามสภาพปัจจุบันเท่ากับ 0.831 และค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามสภาพที่พึงประสงค์เท่ากับ 0.826

2.3 ระยะที่ 3 แนวทางการพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือ

2.3.1 แบบสัมภาษณ์แบบสัมภาษณ์ เพื่อรวบรวมข้อมูลจากสถานศึกษาที่เป็นแบบวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practices) แล้วนำไปใช้สร้างร่างแนวทางการพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือ สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 พบว่าร่างแนวทางในการพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือทุกองค์ประกอบและตัวชี้วัด มีความสอดคล้อง คล้ายคลึงกัน และมีข้อเสนอแนะเพิ่มเติม คือ ด้านการมีส่วนร่วม เพิ่ม 1 ชีววัด คือ การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานเครือข่าย ของทุกภาคส่วนไม่ว่าจะเป็นผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง ชุมชน และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกคน และด้านการมีวิสัยทัศน์ร่วม เพิ่ม 1 ชีววัด คือ ควรส่งเสริมเรื่องการประสานงานขอความร่วมมือจากบุคคล/กลุ่มบุคคล/องค์กร/หน่วยงาน ตรงตามความต้องการเฉพาะด้าน ของโรงเรียน ให้เป็นสมาชิกเครือข่ายในการพัฒนาการจัดการศึกษา

2.3.2 แบบประเมินความเหมาะสมของแนวทางการพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 คือ แบบสอบถามประเภทประมาณค่า 5 ระดับ เพื่อประเมินความเหมาะสม ของแนวทางโดยผู้ทรงคุณวุฒิ ความเหมาะสมโดยรวมทั้งหมดอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.43$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ความเหมาะสมด้านการมีวิสัยทัศน์ร่วมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.59$) ด้านการปฏิสัมพันธ์เชิงแลกเปลี่ยนอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.47$) ด้านการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.44$) และด้านการบริหารจัดการอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.25$)

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 ระยะที่ 1 การศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัดของแนวทางการพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24

3.1.1 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเครือข่ายความร่วมมือสำหรับสถานศึกษา โดยผู้วิจัยดำเนินการ ศึกษาเอกสาร สรุปลิขระห์และสังเคราะห์องค์ประกอบ และตัวชี้วัดเครือข่ายความร่วมมือโดยใช้การวิเคราะห์ข้อมูล เชิงคุณภาพ ผู้วิจัยได้ใช้หลักเกณฑ์ในการพิจารณาองค์ประกอบหลัก ที่มีความถี่ตั้งแต่ 6 ขึ้นไป จึงได้องค์ประกอบหลัก 4 องค์ประกอบ

3.1.2 ประเมินตรวจสอบความเหมาะสมขององค์ประกอบและตัวชี้วัด โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน

3.2 ระยะที่ 2 การศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ ของแนวทางการพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือ สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24

3.2.1 นำองค์ประกอบและตัวชี้วัดที่ได้จากระยะที่ 1 นำมาสร้างแบบสอบถามสภาพปัจจุบันและสภาพ ที่พึงประสงค์ของเครือข่ายความร่วมมือ ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการแนวทางการพัฒนาเครือข่าย

3.2.2 ตรวจสอบความเหมาะสมของแบบสอบถามโดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 7 คน

3.2.3 ดำเนินการขอความอนุเคราะห์และขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ของเครือข่ายความร่วมมือสำหรับสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 เสนอผู้บริหารสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 พร้อมทั้งประสานขอความร่วมมือ จากสถานศึกษาในการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างทั้ง 398 คน

3.2.4 ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยส่งแบบสอบถามด้วยตนเอง และประสานขออนุญาตหมาย วันในการรับแบบสอบถามกลับคืนมายังผู้วิจัย หลังจากนั้นได้จัดทำข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

3.3 ระยะที่ 3 แนวทางการพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24

3.3.1 นำผลที่ได้จากระยะที่ 2 สร้างแบบสัมภาษณ์แนวทางการพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือ โดยการศึกษา Best Practices จากสถานศึกษาที่มีแนวปฏิบัติที่ดี โดยผู้วิจัยกำหนดเกณฑ์ ดังนี้ 1) เป็นโรงเรียนที่ผ่านการประเมินภายนอก รอบที่ 3 ในระดับดีขึ้นไป 3) เป็นโรงเรียนที่มีผลงานดีเด่นด้านวิชาการระดับประเทศ 3) ได้รับรางวัลในด้านต่าง ๆ ไม่ต่ำกว่า ระดับภาค ในด้านการบริหารจัดการเครือข่าย หรือด้านการสร้างความร่วมมือในการจัดการศึกษา

3.3.2 นำแนวทางที่ได้มาสังเคราะห์และยกร่างแนวทาง ดำเนินการตรวจสอบเชิงยืนยัน และประเมิน ความเหมาะสมของแนวทางโดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 ระยะที่ 1 การศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัดการพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือ นำข้อมูลที่ได้จากแบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ขององค์ประกอบและตัวชี้วัดของเครือข่ายความร่วมมือ มาประมวลผลทางสถิติ โดยใช้สถิติพื้นฐาน คือ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แปลความหมาย โดยใช้เกณฑ์ของบุญชม ศรีสะอาด (2553 : 103) ดังนี้ 4.51-5.00 หมายถึง มีความเหมาะสมและความเป็นไปได้ ระดับมากที่สุด 3.51-4.50 หมายถึง มีความเหมาะสมและความเป็นไปได้ ระดับมาก 2.51-3.50 หมายถึง มีความเหมาะสมและความเป็นไปได้ ระดับปานกลาง 1.51-2.50 หมายถึง มีความเหมาะสมและความเป็นไปได้ ระดับน้อย 1.00-1.50 หมายถึง มีความเหมาะสมและความเป็นไปได้ ระดับน้อยที่สุด

4.2 ระยะที่ 2 การศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์

4.2.1 วิเคราะห์ความสอดคล้องของข้อคำถาม โดยใช้เทคนิค IOC โดยคัดเลือกข้อคำถามที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ 0.60 ขึ้นไป และใช้เกณฑ์การให้คะแนนดังนี้ +1 หมายถึง สอดคล้องกับนิยามศัพท์เฉพาะ 0 หมายถึง ไม่แน่ใจว่าสอดคล้องกับนิยามศัพท์เฉพาะ -1 หมายถึง ไม่สอดคล้องกับนิยามศัพท์เฉพาะ ผลการประเมินทุกข้อมีความสอดคล้องของข้อคำถาม

4.2.2 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยเทียบเกณฑ์ Midpoint อาศัยแนวคิดของบุญชม ศรีสะอาด (2553 : 111) แปลความหมายตามเกณฑ์ที่กำหนด คือ 4.51-5.00 หมายถึง มีการปฏิบัติในปัจจุบัน/ที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมากที่สุด 3.51-4.50 หมายถึง มีการปฏิบัติในปัจจุบัน/ที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมาก 2.51-3.50 หมายถึง มีการปฏิบัติในปัจจุบัน/ที่พึงประสงค์อยู่ในระดับปานกลาง 1.51-2.50 หมายถึง มีการปฏิบัติในปัจจุบัน/ที่พึงประสงค์อยู่ในระดับน้อย และ 1.00-1.50 หมายถึง มีการปฏิบัติในปัจจุบัน/ที่พึงประสงค์อยู่ในระดับน้อยที่สุด

4.3 ระยะที่ 3 แนวทางการพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือ

4.3.1 การวิเคราะห์หาค่าดัชนีความต้องการจำเป็น (Modified Priority Needs Index : PNI_{modified}) ของแนวทางการพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือสำหรับสถานศึกษา เพื่อจัดลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น แปลผลคือ ค่าเฉลี่ยจากสูงสุดมีความต้องการแก้ไขมากที่สุดเรียงลำดับไปหาน้อยที่สุด

4.3.2 การวิเคราะห์ความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้เกณฑ์แปลความหมายค่าเฉลี่ยคะแนนความเหมาะสมและความเป็นไปได้ โดยอาศัยแนวคิดของบุญชม ศรีสะอาด (2553 : 103) ซึ่งมีรายละเอียดคือ 4.51-5.00 หมายความว่า มีความเหมาะสม/ความเป็นไปได้ระดับมากที่สุด 3.51-4.50 หมายความว่า มีความเหมาะสม/ความเป็นไปได้ระดับมาก 2.51-3.50 หมายความว่า มีความเหมาะสม/ความเป็นไปได้ระดับปานกลาง 1.51-2.50 หมายความว่า มีความเหมาะสม/ความเป็นไปได้ระดับน้อย และ 1.00-1.50 หมายความว่า มีความเหมาะสม/ความเป็นไปได้ระดับน้อยที่สุด

ผลการศึกษา

1. องค์ประกอบและตัวชี้วัดของเครือข่ายความร่วมมือ ได้แก่ การมีวิสัยทัศน์ร่วม การมีส่วนร่วม การปฏิสัมพันธ์เชิงแลกเปลี่ยน และการบริหารจัดการเครือข่าย โดยรวมทุกองค์ประกอบมีความเหมาะสมอยู่ในมากที่สุด
2. สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของเครือข่ายความร่วมมือสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 ผลการศึกษารูป ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน พร้อมทั้งผลการศึกษาความต้องการจำเป็นพร้อมนำไปสร้างแบบสัมภาษณ์และแนวทางที่ใช้ในการพัฒนาเครือข่าย ได้ผลดังตารางต่อไปนี้

ตาราง 1 ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของเครือข่ายความร่วมมือสำหรับสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24

เครือข่ายความร่วมมือ ตามองค์ประกอบ 4 ด้าน	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ด้านการมีวิสัยทัศน์ร่วม	3.39	0.25	ปานกลาง	4.53	0.26	มากที่สุด
2. ด้านการมีส่วนร่วม	3.27	0.21	ปานกลาง	4.70	0.28	มากที่สุด
3. ด้านการปฏิสัมพันธ์เชิงแลกเปลี่ยน	3.30	0.22	ปานกลาง	4.58	0.20	มากที่สุด
4. ด้านการบริหารจัดการเครือข่าย	3.51	0.19	มาก	4.46	0.37	มาก
โดยรวมทุกองค์ประกอบ	3.37	0.11	ปานกลาง	4.57	0.15	มากที่สุด

โดยรวมทุกองค์ประกอบอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.37$) เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการบริหารจัดการเครือข่าย ด้านการมีวิสัยทัศน์ร่วม ด้านการปฏิสัมพันธ์เชิงแลกเปลี่ยน และด้านการมีส่วนร่วม ส่วนสภาพที่พึงประสงค์โดยรวมทุกองค์ประกอบอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.57$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าด้านการมีวิสัยทัศน์ร่วม ด้านการมีส่วนร่วม ด้านการปฏิสัมพันธ์เชิงแลกเปลี่ยนอยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนด้านการบริหารจัดการเครือข่ายอยู่ในระดับมาก

ตาราง 2 ผลการศึกษาความต้องการความจำเป็นของเครือข่ายความร่วมมือสำหรับสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24

เครือข่ายความร่วมมือ	D	I	$PNI_{Modified}$	ลำดับ
1. ด้านการมีวิสัยทัศน์ร่วม	3.39	4.53	0.33	3
2. ด้านการมีส่วนร่วม	3.27	4.70	0.43	1
3. ด้านการปฏิสัมพันธ์เชิงแลกเปลี่ยน	3.30	4.58	0.38	2
4. ด้านการบริหารจัดการเครือข่าย	3.51	4.46	0.27	4

ความต้องการความจำเป็นของเครือข่ายความร่วมมือ สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 ค่า $PNI_{Modified}$ เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากสูงสุดไปต่ำสุด คือ ด้านการมีส่วนร่วม ($PNI_{Modified}=0.43$) ด้านการปฏิสัมพันธ์เชิงแลกเปลี่ยน ($PNI_{Modified}=0.38$) ด้านการมีวิสัยทัศน์ร่วม ($PNI_{Modified}=0.33$) และด้านการบริหารจัดการเครือข่าย ($PNI_{Modified}=0.27$)

3. แนวทางการพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 นำผลการศึกษาข้อมูลจากสถานศึกษาที่เป็นเลิศโดยการสัมภาษณ์ผู้บริหาร และประเมินความเหมาะสมแนวทางที่ได้มา ผลการประเมินได้ผลดังตารางต่อไปนี้

ตาราง 3 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความเหมาะสม ของแนวทางการพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือ สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 ประเมินโดยผู้ทรงคุณวุฒิ

แนวทางการพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือ	ความเหมาะสม		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. การมีวิสัยทัศน์ร่วม	4.59	0.13	มากที่สุด
2. การมีส่วนร่วม	4.44	0.16	มาก
3. การปฏิสัมพันธ์เชิงแลกเปลี่ยน	4.47	0.13	มาก
4. การบริหารจัดการเครือข่าย	4.25	0.27	มาก
โดยรวมทั้งหมด	4.43	0.10	มาก

ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาเห็นว่า แนวทางการพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 ความเหมาะสมโดยรวมทั้งหมดอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.43) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าความเหมาะสมด้านการมีวิสัยทัศน์ร่วมมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมา คือ ด้านการมีวิสัยทัศน์ร่วม ด้านการปฏิสัมพันธ์เชิงแลกเปลี่ยน ด้านการมีส่วนร่วม และด้านการบริหารจัดการเครือข่ายตามลำดับ

สรุปผล

1. องค์ประกอบและตัวชี้วัดเครือข่ายความร่วมมือ มี 4 องค์ประกอบ 34 ตัวชี้วัด ได้แก่ 1) ด้านการมีวิสัยทัศน์ร่วม มี 5 ตัวชี้วัด ความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.54) 2) ด้านการมีส่วนร่วม มี 11 ตัวชี้วัด ความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.58) 3) ด้านการปฏิสัมพันธ์เชิงแลกเปลี่ยน มี 10 ตัวชี้วัด ความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.47) และ 4) ด้านการบริหารจัดการเครือข่าย มี 8 ตัวชี้วัด ความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.48) ซึ่งทุกองค์ประกอบ และตัวชี้วัดมีโดยรวมความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.52)

2. สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของแนวทางการพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือ สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 พบว่าสภาพปัจจุบันโดยรวมทุกองค์ประกอบ และแต่ละองค์ประกอบ อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$ = 3.37) โดยเรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการบริหารจัดการเครือข่าย ด้านการมีวิสัยทัศน์ร่วม ด้านการปฏิสัมพันธ์เชิงแลกเปลี่ยน และด้านการมีส่วนร่วม สำหรับสภาพที่พึงประสงค์โดยรวม ทุกองค์ประกอบอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 3.57) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าด้านการมีวิสัยทัศน์ร่วม ด้านการมีส่วนร่วม และด้านการปฏิสัมพันธ์เชิงแลกเปลี่ยนอยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนด้านการบริหารจัดการเครือข่ายอยู่ในระดับมาก และระดับความต้องการจำเป็นในการพัฒนา เรียงลำดับจากมากไปน้อย คือ ด้านการมีส่วนร่วม ด้านการปฏิสัมพันธ์เชิงแลกเปลี่ยน ด้านการมีวิสัยทัศน์ร่วม และด้านการบริหารจัดการเครือข่าย ความต้องการความจำเป็นของเครือข่ายความร่วมมือ สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 ค่า $PNI_{Modified}$ เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากสูงสุดไปต่ำสุด คือ ด้านการมีส่วนร่วม ($PNI_{Modified}$ = 0.43) ด้านการปฏิสัมพันธ์เชิงแลกเปลี่ยน ($PNI_{Modified}$ = 0.38) ด้านการมีวิสัยทัศน์ร่วม ($PNI_{Modified}$ = 0.33) และด้านการบริหารจัดการเครือข่าย ($PNI_{Modified}$ = 0.27)

3. แนวทางการพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือ สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 มี 4 องค์ประกอบ ประกอบด้วย 1) การมีวิสัยทัศน์ร่วม 2) การมีส่วนร่วม 3) การปฏิสัมพันธ์เชิงแลกเปลี่ยน และ 4) การบริหารจัดการเครือข่าย รวมทั้งหมด 36 ตัวชี้วัด จากการประเมินของผู้ทรงคุณวุฒิ พบว่าแนวทางการพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือ สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 ความเหมาะสมโดยรวมทั้งหมดอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.43) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าความเหมาะสมด้านการมีวิสัยทัศน์ร่วมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.59) ด้านการปฏิสัมพันธ์เชิงแลกเปลี่ยนอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.47) ด้านการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.44) และด้านการบริหารจัดการเครือข่ายอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.25) มีรายละเอียดการดำเนินงานดังนี้

3.1 การมีวิสัยทัศน์ร่วม มีวิธีการดำเนินงาน คือ 1) ประชุมชี้แจงบุคลากรหลักและผู้เกี่ยวข้องหลักของโรงเรียน ในการศึกษาจัดตั้งเครือข่ายความร่วมมือ เพื่อกำหนดเป้าหมายวัตถุประสงค์ ในการจัดตั้งเครือข่ายความร่วมมือ 2) สร้างความตระหนัก

ร่วมกันในการจัดตั้งเครือข่ายความร่วมมือ เพื่อแก้ไขปัญหาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา 3) สนับสนุนให้สมาชิกเครือข่าย มีความเข้าใจในการรวมตัวกันเป็นเครือข่าย 4) สนับสนุนให้สมาชิกมีการยอมรับฟังความคิดเห็นซึ่งกันและกัน สร้างข้อตกลง ในการร่วมมือเป็นเครือข่าย เพื่อให้เกิดแนวทางการดำเนินงานไปในทิศทางเดียวกัน 5) มีการนำเป้าหมายวัตถุประสงค์ เป็นตัวกำหนดแนวทางการดำเนินและกิจกรรมของเครือข่าย 6) ประสานงานขอความร่วมมือจากบุคคล กลุ่มบุคคล องค์กรที่มีความรู้ ประสบการณ์เกี่ยวกับเครือข่ายความร่วมมือ ให้เป็นสมาชิกเครือข่าย

3.2 การมีส่วนร่วม วิธีการดำเนินงาน คือ 1) สมาชิกของเครือข่ายมีส่วนร่วมในการคิด การตัดสินใจ และการดำเนินงานของเครือข่าย 2) จัดประชุมสมาชิกบุคลากรหลัก ผู้เกี่ยวข้องหลัก ตัวแทนโรงเรียน กลุ่มแกนนำของเครือข่าย ประชุมปรึกษาหารือ เพื่อร่วมกันวางแผนในการดำเนินงานของเครือข่าย 3) ดำเนินการตามแผนการปฏิบัติงาน ร่วมกันปฏิบัติ และแบ่งงานกันรับผิดชอบ เพื่อเป็นไปตามแผนหรือเป้าหมายที่วางไว้ 4) สมาชิกร่วมกันกำหนดประเด็นปัญหาหารือกัน หาแนวทางในการแก้ไขปัญหา 5) จัดกิจกรรมร่วมกันอย่างสม่ำเสมอต่อเนื่อง ระหว่างสมาชิกของเครือข่าย เพื่อส่งเสริมพัฒนา ความสามารถสมาชิกของเครือข่าย ครู และผู้บริหาร 6) สนับสนุนให้เครือข่ายมีการจัดกิจกรรม เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน ให้เป็นไปตามเป้าหมายของเครือข่าย 7) รับฟังความคิดเห็น ข้อเสนอแนะของสมาชิกเครือข่ายเพื่อร่วมกันพัฒนา แก้ไขข้อบกพร่อง ในการดำเนินงานของเครือข่าย 8) สมาชิกของเครือข่ายร่วมกันสร้างสรรค์ในการค้นหาวิถีทางใหม่ ๆ ในการปฏิบัติงาน หรือเรียนรู้นวัตกรรมจากเพื่อนสมาชิกเครือข่าย เพื่อพัฒนาการจัดการศึกษา 9) จัดการเรียนรู้ร่วมกันของสมาชิกเครือข่าย ทั้งในรูปแบบการประชุม ฝึกอบรม ศึกษาดูงาน อบรมสัมมนาหรือการเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง 10) สมาชิกเครือข่ายร่วม ในการนิเทศ กำกับติดตาม ตรวจสอบผลการดำเนินงานของเครือข่าย 11) สมาชิกร่วมกันทบทวนแผนการดำเนินงานและข้อตกลง ร่วมกัน เพื่อพัฒนาปรับปรุงการดำเนินงานของเครือข่าย 12) จัดให้ทุกภาคส่วนได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ ไม่ว่าจะเป็นผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง ชุมชน และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกคน

3.3 การปฏิสัมพันธ์เชิงแลกเปลี่ยน วิธีการดำเนินงาน คือ 1) ส่งเสริมให้สมาชิกเครือข่าย มีการช่วยเหลือเกื้อกูล สนับสนุนซึ่งกันและกัน ทั้งในด้านทรัพยากร ความรู้ เงินทุน สถานที่ในการดำเนินงานของเครือข่าย 2) มีการสนับสนุนเสริมสร้าง ขวัญและกำลังใจให้กับสมาชิกของเครือข่าย 3) พัฒนาความรู้ความสามารถสมาชิกเครือข่าย ให้มีความรู้ความสามารถในด้านต่าง ๆ 4) สนับสนุนให้สมาชิกมีการร่วมมือร่วมใจ ของสมาชิกเครือข่ายในการดำเนินงานต่าง ๆ 5) การจัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ นำเสนอผลงาน ความรู้ ข้อมูล รวมถึงการถ่ายทอดความรู้ ชักถามระดมความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินการของเครือข่าย 6) สนับสนุนส่งเสริมซึ่งกันและกัน ในการดำเนินงานของสมาชิกเครือข่าย 7) เปิดเผยข้อมูลข่าวสารการดำเนินงานของเครือข่าย เพื่อส่งเสริม สนับสนุน และสร้างความไว้วางใจให้กับสมาชิกเครือข่าย 8) สนับสนุนการเสริมสร้างขวัญและกำลังใจให้กับสมาชิก ของเครือข่าย เช่น รางวัล ชี้อเสียง เกียรติยศ 9) เครือข่ายมีความยุติธรรม ในเรื่องการตัดสินใจ ๆ และการดำเนินงานของเครือข่าย 10) สนับสนุนการติดต่อสื่อสาร แลกเปลี่ยนความรู้ของสมาชิกเครือข่าย ครูทุกคนสามารถใช้ช่องทางติดต่อสื่อสารที่หลากหลาย อาทิ Internet, Facebook และ Line

3.4 การบริหารจัดการเครือข่าย วิธีการดำเนินงาน คือ 1) จัดทำแผนการดำเนินงานของเครือข่ายตามเป้าหมาย หรือวัตถุประสงค์ที่วางไว้ 2) แต่งตั้งคณะกรรมการหรือสมาชิกแกนหลัก ในบริหารจัดการ ดำเนินงานและสนับสนุนการดำเนินงาน ต่าง ๆ ของเครือข่าย 3) จัดระบบบริหารจัดการเครือข่ายที่ดี ประสานงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ 4) จัดโครงสร้างการบริหาร เครือข่าย ความร่วมมือในการพัฒนาความรู้ ความสามารถ และทักษะของผู้เรียน ส่งเสริมให้เครือข่ายมีความยั่งยืน สามารถแก้ไขปัญหา ของเครือข่าย 5) ผู้นำเครือข่ายหรือกลุ่มแกนนำเครือข่ายมีการพัฒนาความรู้ความสามารถในการบริหารจัดการเครือข่าย 6) จัดให้มีการนำเสนอผลงานของเครือข่าย ในรูปแบบการจัดนิทรรศการ หรือการแข่งขันประกวด เพื่อขยายเครือข่าย และสร้างความเชื่อมั่นแก่สมาชิก 7) การสร้างพันธมิตรโดยผู้อำนวยการโรงเรียน ครู บุคลากรทางการศึกษา หรือสถาบันอื่น ๆ ร่วมกันทำข้อตกลง หรือพันธะสัญญา (MOU) เพื่อก่อให้เกิดความจริงจังต่อภาระงานที่รับผิดชอบ 8) มีระเบียบ กฎกติกา หรือข้อบังคับในการดำเนินงานร่วมกันของเครือข่าย

อภิปรายผล

การวิจัยเรื่องแนวทางการพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือ สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 24 ได้ออกแบบกรอบแนวคิดจากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เป็น 3 ระยะตามขั้นตอนดำเนินงาน คือ

1. องค์กรประกอบและตัวชี้วัดของเครือข่ายความร่วมมือ สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 24 พบว่ามี 4 องค์ประกอบ ได้แก่ ด้านการมีวิสัยทัศน์ร่วม ด้านการมีส่วนร่วม ด้านการปฏิสัมพันธ์เชิงแลกเปลี่ยน

ด้านการบริหารจัดการเครือข่าย ซึ่งทุกองค์ประกอบและตัวชี้วัดโดยรวมมีความเหมาะสมในระดับมาก การที่ผลปรากฏเช่นนี้ เพราะผู้วิจัยได้ศึกษาวิเคราะห์และสังเคราะห์แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบและตัวชี้วัดเครือข่ายความร่วมมือจากแหล่งความรู้ต่าง ๆ เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบกับแนวคิดทฤษฎีที่ผู้วิจัยนำมาใช้เป็นแนวกรอบแนวคิดในการวิจัย ซึ่งมีลักษณะสอดคล้องกับแนวคิดของ อุดมสิน คันธภูมิ (2558 : 193) ได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับองค์ประกอบสำคัญของเครือข่าย ประกอบด้วย 8 ด้าน คือ สมาชิกของเครือข่าย วัตถุประสงค์ หรือเป้าหมายร่วมกัน ผู้ประสานงานเครือข่าย กิจกรรม การมีส่วนร่วมของสมาชิกเครือข่าย การเสริมสร้างซึ่งกันและกัน ระบบความสัมพันธ์ของเครือข่าย และระบบบริหารจัดการเครือข่าย จะเห็นได้ว่าองค์ประกอบมีความสอดคล้องกับผู้วิจัยข้างต้น โดยเน้นในเป้าหมายวิสัยทัศน์ร่วมกันให้มีแนวคิดการดำเนินงานไปในทิศทางเดียวกัน การมีส่วนร่วมของสมาชิกเป็นหลักการสำคัญที่จะช่วยแก้ไข้ปัญหาของเครือข่าย รวมถึงระบบการบริหารจัดการของเครือข่ายที่จะทำให้เกิดโครงสร้างของเครือข่ายที่มีประสิทธิภาพ และสอดคล้องกับแนวคิดของ วิสิทธิ์ศักดิ์ ชัยเกิด (2558 : 327) คือองค์ประกอบของเครือข่ายความร่วมมือ เพื่อการยกระดับคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา 8 องค์ประกอบ คือ การปฏิสัมพันธ์เชิงแลกเปลี่ยน การมีวิสัยทัศน์ร่วม การมีส่วนร่วม ความไว้วางใจ การสร้างความตระหนักร่วม การสร้างพันธกรณี การปฏิบัติกิจกรรมร่วม และการตัดสินใจร่วม โดยองค์ประกอบที่กล่าวมา สอดคล้องกับการสังเคราะห์ข้างต้นของผู้วิจัย คือ การปฏิสัมพันธ์เชิงแลกเปลี่ยน ให้สมาชิกในเครือข่ายแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน แก้ไข้ปัญหาของเครือข่าย และการมีวิสัยทัศน์ร่วม เพื่อให้สมาชิกของเครือข่ายมีเป้าหมาย วัตถุประสงค์ในแนวทางเดียวกัน ในการร่วมมือกันดำเนินกิจกรรม หรือแก้ไข้ปัญหา

2. การศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของเครือข่ายความร่วมมือ สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 พบว่า สภาพปัจจุบันโดยรวมทุกองค์ประกอบ และแต่ละองค์ประกอบอยู่ในระดับปานกลาง โดยเรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากสูงสุดไปต่ำสุด คือ ด้านการบริหารจัดการเครือข่าย ด้านการมีวิสัยทัศน์ร่วม ด้านการปฏิสัมพันธ์เชิงแลกเปลี่ยน และด้านการมีส่วนร่วม สำหรับสภาพที่พึงประสงค์โดยรวมทุกองค์ประกอบอยู่ในระดับมากที่สุด สภาพที่พึงประสงค์โดยรวมทุกองค์ประกอบอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าด้านการมีวิสัยทัศน์ร่วม ด้านการมีส่วนร่วม และด้านการปฏิสัมพันธ์เชิงแลกเปลี่ยนอยู่ในระดับมากที่สุด สอดคล้องกับ วิสิทธิ์ศักดิ์ ชัยเกิด (2558 : 326) ได้วิจัยเรื่อง การจัดการเครือข่ายความร่วมมือ เพื่อการยกระดับคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่าสภาพปัจจุบันโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ควรเร่งแก้ไข้การตัดสินใจและด้านความตระหนัก และสอดคล้องกับ พัทรินทร์ จันทาพูน (2555 : 204) ที่ศึกษาเรื่องการบริหารเครือข่ายความร่วมมือ เพื่อการพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็ก ที่กล่าวว่าสภาพปัจจุบันที่เร่งแก้ไข้ปัญหา คือ ด้านการบริหารจัดการเครือข่าย สอดคล้องกับผู้วิจัย คือ บริหารจัดการเครือข่ายยังไม่มีโครงสร้างการทำงานการบริหารจัดการ หรือหน้าที่ของสมาชิกที่ชัดเจน มีเพียงการรวมกลุ่มเครือข่ายเพื่อร่วมกันทำงานเท่านั้น รองลงมา คือ ด้านการบริหารทรัพยากรร่วมกัน ที่สอดคล้องกับปฏิสัมพันธ์เชิงแลกเปลี่ยน คือ การแลกเปลี่ยนทรัพยากรทั้งในด้านความรู้ บุคคล หรือการสนับสนุนต่าง ๆ ไม่เกิดอย่างเป็นระบบ มีเพียงการพูดคุยหรือจัดกิจกรรมของเครือข่ายเท่านั้น ไม่เกิดการบริหารหรือแลกเปลี่ยนที่ทำให้เกิดการแก้ไข้ปัญหาได้

3. แนวทางการพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 ประกอบด้วย การมีวิสัยทัศน์ร่วม การมีส่วนร่วม การปฏิสัมพันธ์เชิงแลกเปลี่ยน และการบริหารจัดการเครือข่าย ถือเป็นกระบวนการแนวทางที่จะพัฒนาการดำเนินงานของเครือข่ายความร่วมมือให้เกิดประสิทธิภาพ โดยกระบวนการที่ได้ศึกษาข้างต้นมีหลักการที่คล้ายกับ PDCA คือ การมีวิสัยทัศน์ร่วม (การตั้งเป้าหมายและวางแผน) การมีส่วนร่วม และการปฏิสัมพันธ์เชิงแลกเปลี่ยน (ทำงานร่วมกัน แลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน) และการบริหารจัดการเครือข่าย (ตรวจสอบการทำงานและปรับปรุงพัฒนา) ซึ่งได้จากการศึกษาสถานศึกษาที่เป็นเลิศในด้านการจัดการบริหารเครือข่าย และสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษานั้น พบว่ากระบวนการพัฒนาเครือข่ายมีแนวทางที่สอดคล้องกับองค์ประกอบที่ผู้วิจัยได้ศึกษาทั้ง 4 องค์ประกอบ 34 ตัวชี้วัด และรับคำแนะนำเพิ่มเติมอีก 2 ตัวชี้วัด รวมเป็น 36 ตัวชี้วัด คือ ด้านการมีส่วนร่วม เพิ่ม 1 ตัวชี้วัด คือ การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานเครือข่ายทุกภาคส่วน ไม่ว่าจะเป็นผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง ชุมชน และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกคน ด้านการมีวิสัยทัศน์ร่วม เพิ่ม 1 ตัวชี้วัด คือ ควรส่งเสริมเรื่องการประสานงานขอความร่วมมือจากบุคคล/กลุ่มบุคคล/องค์กร/หน่วยงาน ตรงตามความต้องการเฉพาะด้านของโรงเรียน รวมทั้งหมด 4 องค์ประกอบ 36 ตัวชี้วัด จากการศึกษาดังกล่าว มีลักษณะสอดคล้องกับงานวิจัยของ วิสิทธิ์ศักดิ์ ชัยเกิด (2558 : 327) การพัฒนารูปแบบการจัดการเครือข่ายความร่วมมือ เพื่อการยกระดับคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบไปด้วย 4 กระบวนการ คือ การสร้างข้อตกลงและร่วมวางแผน การปฏิบัติงานด้วยความกระตือรือร้น การทบทวนผลการดำเนินงาน และการประเมินผลการดำเนินงาน จะให้ได้วงหลักการพื้นฐานใกล้เคียงกับผู้วิจัยได้กล่าวมา

คือ แนวคิด PDCA และในขั้นตอนการสร้างข้อตกลงและร่วมวางแผน มีลักษณะใกล้เคียงกับการมีส่วนร่วมและการมีส่วนร่วมคือการมีจุดมุ่งหมายร่วมกัน ร่วมกันคิด ร่วมกันวางแผนและดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกัน และสอดคล้องกับ พิสิฐ เทพไกรวัล (2554 : 287-290) ได้ศึกษาพบว่ารูปแบบเครือข่ายความร่วมมือ เพื่อคุณภาพการจัดการศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก ประกอบด้วยกระบวนการสร้างเครือข่าย 6 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนแรกถึงความจำเป็นในการสร้างเครือข่าย ขั้นประสานหน่วยงาน/องค์กร เครือข่าย ขั้นสร้างพันธมิตรสัญญาร่วมกัน ขั้นบริหารจัดการเครือข่าย ขั้นพัฒนาความสัมพันธ์และขั้นรักษาความสัมพันธ์อย่างต่อเนื่อง จะเห็นได้ว่าขั้นตอนถึงความจำเป็นในการสร้างเครือข่าย มีแนวคิดใกล้เคียงกับด้านการมีส่วนร่วม คือ สมาชิกจะต้องตระหนักถึงปัญหาที่เกิดขึ้น ทำให้มีเป้าหมายที่จะร่วมมือกันในการแก้ไขปัญหา และขั้นบริหารจัดการเครือข่าย สอดคล้องกับด้านการบริหารจัดการเครือข่าย ซึ่งถือเป็นสิ่งที่จำเป็น เพื่อให้สมาชิกของเครือข่ายทำงานร่วมกันอย่างเป็นระบบ มีแนวทางการทำงานของเครือข่าย ที่ชัดเจนและรู้หน้าที่ของตน เคารพกฎกติกา หรือข้อบังคับในการดำเนินงานร่วมกันของเครือข่าย

ข้อเสนอแนะ

จากการวิจัยแนวทางการพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือ สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 24 ครั้งนี้ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะสำหรับหน่วยงานและข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในครั้งต่อไปดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยพบว่า ประเด็นที่น่าสนใจที่จะทำให้การดำเนินงานของเครือข่ายความร่วมมือมีประสิทธิภาพมากขึ้น คือ ด้านการมีส่วนร่วม ควรมีการตั้งเป้าหมายวัตถุประสงค์ที่ชัดเจน และมีความเป็นไปได้ร่วมกัน เพราะจะทำให้สมาชิกมีวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายร่วมกัน และเป็นตัวกำหนดแนวทางการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ของเครือข่ายในด้าน การปฏิสัมพันธ์ ควรสนับสนุนกิจกรรมต่าง ๆ ให้สมาชิกของเครือข่ายได้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน ซึ่งถือเป็นสิ่งสำคัญของกระบวนการในการให้สมาชิกเครือข่าย พุดคุยแลกเปลี่ยนในการแก้ไขปัญหาพัฒนาเครือข่าย

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาการจัดกิจกรรมในลักษณะการรวมตัวหรือรวมกลุ่ม ที่เริ่มจากบริบทขนาดเล็กในระดับผู้ปฏิบัติงาน ก่อนจึงขยายไปสู่ระดับสถานศึกษา เช่น เครือข่ายครูผู้สอน เครือข่ายกลุ่มสาระการเรียนรู้ เป็นต้น ค่อยขยายผลออกสู่ภายนอกสถานศึกษา จะทำให้ทราบถึงปัญหาจากตัวผู้ปฏิบัติงานจริง

2.2 ควรศึกษาการให้ความร่วมมือจากผู้ปกครอง ชุมชน หน่วยงานภายนอกที่มีความเกี่ยวข้องกับสถานศึกษา เกี่ยวกับเจตคติที่มีต่อการดำเนินงานต่าง ๆ ของสถานศึกษา นำไปสู่การสร้างเครือข่ายผู้ปกครอง ชุมชนในลำดับต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2554). *แนวทางการบริหารจัดการเรียนรู้สู่ประชาคมอาเซียน*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- ธนา ประมุขกุล. (2547). เครือข่าย. *วารสารการส่งเสริมสุขภาพและอนามัยสิ่งแวดล้อม*, 2(3), 25-30.
- ธนากร สังเขป. (2555). *การพัฒนาที่ยั่งยืน*. กรุงเทพฯ: วิ.พรินท์ (1991).
- บุญชม ศรีสะอาด. (2553). *การวิจัยเบื้องต้น* (พิมพ์ครั้งที่ 8). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- ปรเมธี วิมลศิริ. (2560). *ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี อนาคตประเทศไทย เพื่อความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน*. สืบค้นเมื่อ 2 มกราคม 2561, จาก <http://www.plan.vru.ac.th/wp-content>
- พัชรินทร์ จันทาพูน. (2555). *การพัฒนากลยุทธ์การบริหารเครือข่ายความร่วมมือเพื่อการพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็ก*. ดุษฎีนิพนธ์ คุุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พระมหาสุหิตย์ อาภากร. (2547). *เครือข่าย : ธรรมชาติ ความรู้ และการจัดการ*. กรุงเทพฯ: โครงการเสริมสร้างการเรียนรู้เพื่อชุมชนเป็นสุข.
- พิสิฐ เทพไกรวัล. (2554). *การพัฒนาแบบเครือข่ายความร่วมมือเพื่อคุณภาพการจัดการศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก*. ดุษฎีนิพนธ์ ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ไพโรจน์ กลิ่นกุหลาบ. (2551). *รูปแบบเครือข่ายการเรียนรู้ทางการบริหารการศึกษาสำหรับผู้บริหาร สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน*. *วารสารวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร*, 10(2), 17-29.

- ภัทรวรรณ นิลแก้ววรวิชัย. (2559). รูปแบบการพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. ดุษฎีนิพนธ์ ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- วิสิทธิ์ศักดิ์ ชัยเกิด. (2558). การพัฒนารูปแบบการจัดการเครือข่ายความร่วมมือเพื่อการยกระดับคุณภาพการศึกษา ของโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. ดุษฎีนิพนธ์ ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนการศึกษา. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สนธยา พลศรี. (2550). เครือข่ายการเรียนรู้ในงานพัฒนาชุมชน (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี. (2545). การพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดาร. สืบค้นเมื่อ 20 มกราคม 2562, จาก http://www.psproject.org/projects/child/child_web/index.html
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24. (2560). แผนปฏิบัติการประจำปี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 ปีงบประมาณ พ.ศ. 2560. กาลสินธุ์: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2554). คู่มือการสร้างเครือข่ายร่วมพัฒนาและการส่งเสริมศักยภาพผู้เรียน. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา. (2557). สรุปผลการประเมินคุณภาพภายนอกรอบสาม ระดับมัธยมศึกษา พ.ศ. 2554-2557. กรุงเทพฯ: สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา.
- อุดมสิน คันธภูมิ. (2558). การพัฒนารูปแบบเครือข่ายความร่วมมือในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนสำหรับโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา. ดุษฎีนิพนธ์ ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนการศึกษา. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.